

Vantaan kaupungin lausunto kansainvälistä suojelua saavien muutosta vastaanottokeskuksista kuntiin

VD/8449/00.04

HN/HL/HL/AA/MT/LL

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt Vantaan kaupungilta lausuntoa VIPRO II-hankkeen tuloksena syntyneistä selvityksistä, jotka liittyvät pakolaisten vastaanottoon ja siihen liittyviin viranomaisprosesseihin. Vantaa on saanut lisäaikaa vastaamiseen 5.11.2014 saakka. ALTTI-selvityksessä tarkasteltiin ilman huoltajaa tulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden vastaanottoa ja vastaanottojärjestelmän kehittämistarpeita. VERTTI-selvityksessä keskityttiin aikuisten kansainvälistä suojelua saavien muuttoon vastaanottokeskuksista kuntiin. Lausuntopyynnössä todetaan, että lausunnon voi antaa jommastakummasta selvityksestä. Vantaa antaa lausunnon VERTTI-selvityksestä, sillä se on Vantaan kaupungille näistä kahdesta selvityksestä relevantimpi asiakokonaisuus.

Konserni- ja asukaspalveluiden sekä sosiaali- ja terveystoimen yhteistyönä laatimassa lausunnossa keskitytään vastaanottoresursseihin ja pakolaisista maksettavien korvausten tasoon, sopimukseen pakolaisten vastaanotosta, ohjaukseen vastaanottokeskuksista kuntiin ja tiedotukseen vastaanottokeskusten ja kuntien välillä.

Asian liitteenä on Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö, sekä VIPRO II-hankkeen kesällä 2014 valmistunut selvitys / VERTTI kokonaisuudessaan.

Kaupunginhallitus 3.11.2014 § 20

Asukaspalveluiden apulaiskaupunginjohtaja va.n esitys:

Päätetään antaa työ- ja elinkeinoministeriölle seuraava lausunto kansainvälistä suojelua saavien muutosta vastaanottokeskuksista kuntiin:

"Vantaan kaupunki toteaa, että omatoiminen ja itsenäinen muutto on nimenomaan pääkaupunkiseudun ongelma, sillä muuton volyymi on pääkaupunkiseudulla suurempi pienempiin kuntiin verrattuna. Runsaan itsenäisen muuton vuoksi resursseja tulisi ohjata pääkaupunkiseudun kunnille.

Kunnille maksettavan korvausten edellytyksenä on ELY-keskuksen kanssa solmittu sopimus pakolaisten vastaanotosta. Vantaan näkemyksen mukaan vastaanottosopimuksen laatiminen kunnan ja ELY-keskuksen välillä ei ole tarpeen, jos samanaikaisesti valtio edistää pakolaisten omatoimista muuttoa kuntiin.

Itsenäinen ja omatoiminen muutto aiheuttavat kunnissa paineita. Kunnan vastaanottotyössä on havaittu, että vastaanottokeskuksen ohjeistuksia ei ole aina sovellettu kaikkien asiakkaiden kohdalla yhdenvertaisesti. Toisaalta asiakkaat eivät ole ymmärtäneet vastaanottokeskuksen asiakkaille antamia ohjeistuksia. Tulo maahanmuuttajapalveluihin on hallitsematonta ja siihen liittyy usein väärinkäsityksiä palvelutasosta. Pakolaisilla saattaa olla epärealistisia odotuksia kunnan palvelujärjestelmältä. Väärinkäsitysten selvittely vie resursseja varsinaiselta kotouttamistyöltä.

Vastaanottokeskuksesta kuntaan -toimintamallissa itsenäinen ja omaehtoinen muutto on käsitteinä erotettu. Käsitteet ovat epäselviä ja käytännössä niitä on vaikea erottaa toisistaan erityisesti pitkällä aikavälillä. Jaottelu omaehtoiisiin ja itsenäisiin muuttajiin eriarvoistaa asiakkaita ja on holhoavaa. Vastaanottopalveluissa ei jaeta sitä näkemystä, että omaehtoisia muuttajia tuettaisiin muuttamaan lähtökohtaisesti vain vastaanottokeskuspaikkakunnan ELY-alueelle, kuten raportissa annetaan ymmärtää. Vastaanottokeskusten ohjeistukset eivät myöskään aina ole yhtenäiset. Ohjeistusta tulee selkeyttää ja yhdenmukaistaa.

Vantaan kaupunki esittää, että vastaanottokeskuksen tulisi kattaa perustoimeentulotuen ja vastaanottorahan erotus kuntaan muuton ensimmäisen kuukauden ajalta. Toivottavaa olisi, että vastaanottokeskuksesta on etukäteen varattu kunnan vastaanottopalveluihin aika ja tulkki asiakkaan siirtyessä kuntaan. Lisäksi asiakkaan tiedot tulisi siirtää etukäteen kunnan vastaanottopalvelujen käyttöön.

On asiakkaiden edun mukaista, että kuntaan muutto tapahtuu hallitusti. Tämän vuoksi vastaanottokeskus-kuntamuuttovaihe-informaatioon tulee kiinnittää erityistä huomiota. Hyvä tiedonkulku edistää myös hyvän asiakassuhteen syntymistä kotouttamisen alkuvaiheessa. Muussa tapauksessa niukkoja resursseja tuhlaantuu, kun joudutaan selvittämään, mitä etuuksia ja palveluja asiakas on saanut vastaanottokeskuksessa asuessaan tai siinä kunnassa, josta asiakkaalle oli osoitettu kuntapaikka.

Vantaan ongelmana on, että nykyiset maahanmuuttajapalveluiden vastaanottoresurssit on mitoitettu huomattavasti pienempiä asiakasmääriä varten. Sama tilanne lienee muissakin kasvukeskuksissa.

Osa itsenäisesti tai omatoimisesti kuntaan muuttajista aiheuttaa paineita kunnan muissa palveluissa, kuten terveyspalveluissa, kouluissa ja päivähoidossa. Resurssit, jotka on varattu vastaanottoa varten, ylittävät ennakoimattoman muuton takia. Vantaa yhtyy Kuntaliiton näkemykseen siitä, että laskennallisten korvausten tason pitäisi noudattaa kustannuskehitystä ja korotusten olla indeksiin sidottuja.

Pääkaupunkiseudulla on työpaikkoja ja muita resursseja enemmän kuin pienemmissä kunnissa. On ymmärrettävää ja järkevää, että tulijat ovat aktiivisia ja muuttavat parempien työllistymismahdollisuuksien toivossa. Kehityssuunta on tosiasia, joka on syytä hyväksyä ja lausua ääneen. Samalla metropolialueen kasvukeskusten tulisi sopia yhteisestä pitkäjänteisestä pakolaisten vastaanottopolitiikasta.

Vastaanottokeskusten muuttovalmennuksen kehittäminen on erittäin tarpeellinen ja toivottava kehittämisaikala. Pienempien kuntien tarjoamista mahdollisuuksista tulisi tiedottaa pakolaisille paremmin. Esimerkiksi asuntotilanne ja koulutusmahdollisuudet ovat usein parempia pienillä paikkakunnilla. Päätöksen muutosta esimerkiksi pääkaupunkiseudulle tulisi perustua tosiasioihin eikä maanmiehiltä saatuun epävarmaan tietoon.

Viime vuosina on kehitetty erilaisia alueellisia pakolaisten vastaanottokeskusmuuton malleja (s. 30). Pelkät alueelliset mallit eivät riitä. Mallien pitää olla valtakunnallisia, koska oleskeluluvan saaneilla on Suomessa muutto-oikeus mihin tahansa kuntaan. Tarvitaan vahvempaa valtakunnallista koordinaatiota.

Koska pakolaisilla on muutto-oikeus, kunta on velvollinen tarjoamaan vastaanottopalvelut. Samalla valtion on turvattava jokaiselle kunnalle riittävät korvaukset vastaanottopalvelujen järjestämisestä. Vantaan näkemyksen mukaan pakolaisten vastaanoton ei tulisi olla kunnissa vapaaehtoisuuden varassa. Nykyinen käytäntö, jonka mukaan kunnalla pitää olla sopimus ELY-keskuksen kanssa saadaakseen valtion korvaukset, on ristiriidassa vapaaehtoisuuteen perustuvan muuton kanssa.

Vantaan mukaan Vertti-selvityksessä esitetyt kehittämis ehdotukset ovat kannatettavia. Kehittämis ehdotuksen kohtaan 2 Vantaa esittää, että ”pyritään vaikuttamaan siihen” -muotoilu kirjoitetaan aktiivisempaan muotoon: ”*Vaikutetaan* siihen, että kunnille maksettavat korvaukset nostettaisiin...”.

Vantaa on Suomen monikulttuurisin kaupunki, jossa jo yli 13 prosenttia väestöstä puhuu äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia. Kaupungilla on pitkä kokemus pakolaisten vastaanotosta ja kotouttamisesta. Vantaalla ollaan tietoisia, että kunnan rooli on ratkaiseva erityisesti kansainvälistä suojelua saavien mutta myös muiden maahanmuuttajien kotoutumisessa. Siihen tarvitaan valtakunnallisesti koordinoitua vastaanottopolitiikkaa ja riittäviä resursseja.”

Tarkastetaan ja hyväksytään pöytäkirja tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Tarkastettiin ja hyväksyttiin pöytäkirja tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Liitteet:

- Lausuntopyyntö VIPRO II –hankkeen kesällä 2014 valmistuneista selvityksistä (ALTTI ja VERTTI)
- VIPRO II-hankkeen kesällä 2014 valmistuneet selvitykset / Vertti-julkaisu

Täytäntöönpano: kaupunginkanslia

Muutoksenhakuohje: 7.4 oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

Apulaiskaupunginjohtaja va. Heidi Nygren, monikulttuurisuusasiain päällikkö Hannele Lautiola, puh. 09 8392 6058, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi